

De voer- en melkrobot zijn het toonbeeld van de hoge automatiseringsgraad op het bedrijf van Fons en Yvonne Kersten

Yvonne en Fons Kersten

Automatisering is het kernwoord op het bedrijf van Fons en Yvonne Kersten en hun kinderen Julie, Noud en Sam in Sevenum. Hierdoor is het mogelijk om arbeid efficiënt in te zetten en vrijwel alle werkzaamheden tussen 8 en 5 uur uit te voeren.

veestapel:	180 melk- en kalfkoeien, 130 stuks jongvee
melkquotum:	1,75 miljoen kg
productie:	9545 kg melk, 4,35% vet en 3,55% eiwit, 2427 ejr
grondgebruik:	88 ha waarvan 42 ha in eigendom
bouwplan:	42 hectare gras, 35 hectare mais en 11 hectare verpacht
Intensiteit:	22.600 kg melk per ha
Voerefficiëntie:	1,42 kg melk per kg droge stof voer
Arbeid:	2 vak (totaal 80 uur per week)
Arbeidsefficiëntie:	405 kg melk/arbeidsuur

Fons Kersten:
**'Het slimme werk
doet de computer,
iedere dag hetzelfde,
heel erg precies
en zonder ooit een
baaldag te hebben.
Wij bewaken alleen
het proces.'**

Fons Kersten: 'Veel investeren is niet erg, als je het maar doet in dingen die je iedere dag gebruikt'

Verdubbeld zonder toename van arbeid

Ruim 400 kilogram melk per arbeidsuur. Die hoge arbeidsefficiëntie is op het bedrijf van Fons en Yvonne Kersten mogelijk door een vergaande mate van automatisering met diverse robots en activiteitenmeters. Deze strategie is onderdeel van een goed uitgedachte missie die zorgt voor 'houvast en lijn in het ondernemen'.

tekst **Florus Pellikaan** videoimpressie www.veeteelt.nl

Wie als bezoeker het erf van Fons en Yvonne Kersten in Sevenum betreedt, ondergaat een bijzondere ervaring. Zonder op het hele bedrijf ook maar één mens te zien, is alles toch volop in bedrijf. Een voerrobot begeeft zich in een gemoedelijk tempo over het erf richting de ligboxenstal. Kort voor de deur houdt hij even halt, opent van afstand de roldeur en serveert vervolgens het rantsoen uit. Aan de andere kant van het voerhek hebben alle drie de melkrobots tegelijk bezoek van koeien die alle drie zijn voorzien van een activiteitenmeter.

Eenmaal in de jongveestal aangekomen, nuttigt kalf nummer 12 net een deel van haar dagelijkse portie melk in de drinkautomaat. Ook de voerrobot heeft zijn weg inmiddels voortgezet richting de jongveestal om daar het voer aan te schuiven. Het geheel is een boeiend schouwspel dat in alle rust het verhaal vertelt van een duidelijke bedrijfsstrategie van de ondernemers Fons (43) en Yvonne (42) Kersten. 'Veel boeren willen alle koeien voelen en blijven daarom zelf melken, maar ik hoef alleen de koeien die wat kunnen mankeren in mijn handen te hebben', stelt Fons Kersten. 'En daar past automatisering van melken en voeren perfect bij. Het slimme werk doet de computer, iedere dag hetzelfde, heel erg precies en zonder ooit een baaldag te hebben. Wij bewaken alleen het proces. Het geeft ons flexibiliteit, meer ruimte voor de sociale aspecten en een hogere arbeidsefficiëntie.'

De keuze voor automatisering staat abso-

luut niet op zichzelf, maar is onderdeel van de gehele bedrijfsontwikkeling, die voor Fons en Yvonne Kersten begon in 2000 toen ze het bedrijf van Fons' ouders overnamen. Het melkbedrijf telde op dat moment circa 100 koeien, 45 hectare land en 8 ton melkquotum. Het werk werd via Fons en zijn ouders in totaal door twee volwaardige arbeidskrachten rondgezet.

Meeste werk voor de middag

Kort na de overname hebben Fons en Yvonne Kersten een missie opgesteld hoe ze als gezin willen leven en werken om van daaruit het bedrijf verder te ontwikkelen. 'Voor sommige mensen komt dit misschien wollig over, maar het opstellen van een missie zorgt voor houvast en lijn in het ondernemen', vertelt Kersten.

De opgestelde missie omvat de doelen: een goede balans tussen bedrijf en gezin, voldoende inkomen en ruimte voor maatschappelijke activiteiten, werken aan een duurzame onderneming met perspectief én ervaring in en kennis over melkveehouderij beschikbaar maken. 'Vanuit deze missie hebben we ons bedrijf ontwikkeld en keuzes gemaakt. Dat is niet de enige goede keuze, maar wel wat bij ons past. Het is vooral belangrijk om een missie te hebben en daaraan vast te houden.' In de eerste jaren bestond invulling van de missie vooral uit schaalvergroting binnen de bestaande gebouwen tot 1,2 miljoen kilo melkquotum en 130 koeien in 2005 om zodoende meer omzet en inkomen te creëren. Vanaf 2005 liep het ar-

De nieuwe ligboxenstal voor het melkvee dateert uit 2008

Alle drie de melkrobots staan in één ruimte voor een snel overzicht

Ook diverse soorten mineralen kunnen worden toegevoegd

Borden waarschuwen voor de robots

De robots volgen stalen strips over het erf

De ingrediënten voor zeven rantsoenen

Acht keer per dag vers voer lokt direct de melkkoeien naar het voerhek

beidsvraagstuk echter klem en heeft Kersten een medewerker halftijds in dienst genomen. 'Ik kreeg het gevoel dat ik te veel achter de feiten aanliep. Hierdoor word je ook te vol in je hoofd, waardoor je geen goede ideeën meer kunt ontwikkelen. Ik melk daarom voor hetzelfde inkomen liever tweehonderd koeien met twee man dan honderd koeien alleen.'

Kersten had in 2005 natuurlijk ook in plaats van voor vreemd personeel voor automatisering kunnen kiezen. 'Melken met robots zag ik in een bestaande stal niet zitten, omdat je dan vanwege onder andere smalle looppaden vaak maar een halve oplossing hebt', stelt Kersten. De vreemde arbeid bleek geen kostenpost, maar een investering in betere resultaten. In het eerste jaar draaide hij al quitte op de personeelskosten en in het tweede jaar ging het resultaat zelfs omhoog doordat hij vanwege voldoende arbeidsaanbod op de feiten vooruitliep. 'Het is met een medewerker ook gemakkelijker om aan mijn wens te voldoen om voor de middag tachtig procent van het dagelijkse werk klaar te hebben.' Een ander voordeel van een medewerker is volgens Kersten dat je gemakkelijker een keer een week weg kunt, wat past binnen de opgestelde missie.

Productiefactoren in balans

In 2008 bouwde Kersten een nieuwe ligboxenstal die werd voorzien van drie melkrobots. 'Ik investeer liever in techniek dan in ijzer. Vooral omdat je door techniek en dus automatisering flexibeler in je arbeidsinvulling wordt en dat komt de sociale aspecten ten goede', stelt Kersten. 'Met robots ben je bovendien in staat om drie keer per dag te melken en in combinatie met meer koecomfort in de nieuwe stal ging de gemiddelde productie

bij ons met duizend kilo melk per koe omhoog. Wil je ook traditioneel drie keer per dag melken, dan moet er iemand midden in de nacht in de melkstal staan.'

Tussen 2008 en 2012 ontwikkelde Kersten het bedrijf geleidelijk door tot de huidige omvang. Uitbreiden in grond was daarbij een belangrijk item. 'Productiefactoren moeten in balans blijven. Bedrijven worden heel kwetsbaar wanneer er alleen in stenen wordt geïnvesteerd. Daarom hebben wij alle mogelijkheden aangegrepen om in grondgebruik te groeien. Op dit moment zijn we wat voer betreft voor negentig procent zelfvoorzienend.'

Dit voorjaar heeft Kersten op het gebied van automatisering de jongste grote stap gezet door de aanschaf van twee voerrobots. De aanleiding was een versleten voermengwagen. 'Daarnaast duurde het voeren 17,5 uur per week. We zijn lang van plan geweest om een zelfrijdende voermengwagen te kopen.' Diverse demo's brachten echter aan het licht dat de voertijd onvoldoende zakte en het dieselverbruik erg hoog lag. Precies op dat moment kwam Lely met voerrobot Vector op de markt. 'Andere automatische voersystemen waren voor ons op voorhand al geen optie omdat ze allemaal aan een rails hangen. Omdat de melkvee- en de jongveestal ver uit elkaar staan is zo'n systeem niet geschikt voor ons bedrijf.'

De Vector daarentegen volgt een ijzeren strip op de betonvloer. Vanwege de uitgestrektheid van het erf heeft Kersten als eerste veehouder ter wereld zelfs twee Vectors die constant met elkaar communiceren.

Gekeken naar het financiële plaatje bleek de voerrobot in aanschaf duurder dan de zelfrijdende voermengwagen. Maar door de arbeidsbesparing en de lagere kosten

van elektriciteit ten opzichte van diesel zijn de jaarkosten van beide systemen volgens Kersten even hoog. 'Daarnaast heeft de voerrobot ten opzichte van een zelfrijdende voermengwagen nog een aantal voordelen. Je kunt bijvoorbeeld acht keer per dag kleine porties voeren en dat sluit aan bij het natuurlijke eetpatroon van een koe. Daarnaast hebben we nu drie melkvee- en vier jongveerantsoenen. We voeren het jongvee nu weer helemaal volgens het voedernormenboekje', grapt Kersten, om serieus te vervolgen: 'Zelfs voor vier koeien in de afkalfbbox kan ik een apart rantsoen maken.'

Ook voerefficiëntie gestegen

Volgens Kersten is er sinds de introductie van de voerrobot ook veel minder restvoer en is de kans op laadfouten veel minder groot. 'Fons Kersten loopt als bewijs richting de voerrobot die net is geladen in de voerkeuken en haalt zijn smartphone uit zijn zak. Via bluetooth maken telefoon en voerrobot verbinding. Op het scherm verschijnen de laadgegevens. Geplande hoeveelheid te laden product: 542,6 kilo en daadwerkelijke hoeveelheid geladen product: 543,9 kilo. 'Over laadfouten gesproken. Met een voermengwagen is 50 kilo meer of minder een snel gemaakte fout, maar dan krijg je een compleet ander rantsoen.' De bijkomende voordelen van de voerrobot hebben Kersten uiteindelijk over de streep getrokken.

Na installatie nam hij de proef op de som en vergeleek hij de eerste 55 dagen met de voerrobots met de 55 dagen ervoor. 'Tewijl de koeien 20 dagen verder in lactatie waren, was de productie 1,65 kilo melk gestegen. De voervoorlichter heeft vervolgens gerekend aan de voerefficiëntie en

Dick de Lange: 'Planning en preventie zijn de kernwoorden'

Als dierenarts komt Dick de Lange al jaren op het bedrijf van Fons en Yvonne Kersten en in die tijd heeft hij een helder beeld gekregen van de factor arbeid.

'Als ik op de afgesproken tijd op het bedrijf kom voor bedrijfsbegeleiding, dan staan de koeien altijd vast en is het werklustje klaar. Ook wordt er nooit afgebeeld. Dit is een van de bewijzen van een heel goede planning en veel discipline.'

Volgens De Lange is daarnaast preventie een belangrijk kernwoord. 'Fons wil aan de voorkant van de koe ofwel preventief werken. Hij krijgt stress als het bedrijfsproces niet goed beheersbaar is. Dat gebeurde bijvoorbeeld bij het traditionele voersysteem wanneer 's morgens vroeg het voeren in het gedrang kwam.' De huidige mate van automatisering past volgens De Lange daarom heel goed op het bedrijf. 'En in combinatie met een beter koecomfort in de nieuwe stal heeft de automatisering de gemiddelde productie ook fors laten stijgen.'

Adviseurs en personeel worden volgens de dierenarts bovendien nauw betrokken

bij de bedrijfsvoering, wat stimulerend werkt. 'Fons liet bij de beslissing over het voersysteem de medewerker in een spreadsheet een berekening maken van de verschillende demo's en systemen. En van ons als adviseurs verwacht hij ook dat we ideeën inbrengen om de bedrijfsprocessen te verbeteren.'

Ondanks een duidelijk bovengemiddelde arbeidsefficiëntie ziet De Lange desgevraagd nog wel een verbeterpunt. 'De huidige afkalfruimte is in de oude stal, waardoor net afgekalfde koeien naar de andere stal moeten worden verplaatst. Dat is relatief arbeidsintensief en voor de pasgekalfde koe risicovol.'

Via bluetooth maakt de smartphone verbinding met de voerrobots

Kortere tussenkalftijd door stappentellers

Het mechanisatiepark is bijzonder klein

Een drinkautomaat voorziet de kalfjes van melk

De mestrobotschuif completeert de automatisering

Het melkveekoppel is opgedeeld in twee lactatiegroepen

De sfeervol ingerichte vergaderruimte

die was gestegen van 1,32 naar 1,42 kilo melk per kilo droge stof', vertelt Kersten. 'Dat scheelt 150 euro per koe per jaar. Nu het ruwvoer net zo duur is als krachtvoer begrijp ik niet dat het krachtvoer overal tot twee cijfers achter de komma wordt uitgerekend en het ruwvoer met de grove slag wordt benaderd.'

Het voeren kost Kersten nu wekelijks nog slechts zeven uur arbeid voor het vullen van de voerkeuken. Bovendien is het mogelijk om de weekenden te overbruggen. 'Omdat dit past binnen onze missie ben ik ook bereid hier geld in te steken. Veel investeren is niet erg, als je het maar doet in dingen die je iedere dag gebruikt, zoals voor het voeren en melken. Doorgaans bespaart juist dat de meeste arbeid.'

Vanuit die gedachtegang heeft Kersten ook nauwelijks geïnvesteerd in mechanisatie en besteedt hij de meeste werkzaamheden uit aan de loonwerker. De jongste trekker is van 1988.

Geen arbeid afgestoten

Het gesprek wordt onderbroken door een oproep op de mobiele telefoon van Kersten. In het scherm verschijnt 'Vector voerrobot'. Een geopende deur tijdens de rondgang over het bedrijf blijkt het probleem. 'Het aantal robotarmen valt reuze mee, als je het proces maar zo veel mogelijk met rust laat', vertelt Kersten desgevraagd. 'Gemiddeld geeft de voerrobot maar één keer in de week een alarm.' De beschreven automatisering heeft ervoor gezorgd dat de veehouder ondanks de verdubbeling van de hoeveelheid geproduceerde melk, nog altijd het werk rondzet met in totaal twee volwaardige arbeidskrachten (vak). 'En dat is bij ons

ook echt tachtig uur en daarmee is alles geteld, ook het 's nachts bij een kalvende koe kijken of een robotalarm verhelpen. Ik verwacht dat een traditioneel ingericht bedrijf dat drie keer per dag melkt en meerdere keren per dag voert in totaal toch al snel 2,5 tot 3 vak nodig heeft.'

Op het bedrijf van Kersten vult Fons één vak in, de andere vak wordt voor de helft ingevuld door de medewerker en de andere helft door Fons' moeder. Yvonne is verantwoordelijk voor de neventak (zie kader). De automatisering heeft er dus niet voor gezorgd dat er vreemde arbeid is afgestoten. 'Ook dat heeft te maken met onze missie, ik wil graag wat dingen naast het bedrijf doen.' Zo is Kersten lid van de raad van commissarissen van CRV, is hij intensief betrokken bij het Limburgs agrarisch onderwijs en geeft hij regelmatig rondleidingen over het bedrijf aan groepen die de vergaderruimte huren. Recent fietste hij in het CRV-team ook de Alpe d'HuZes.

Naast de automatisering zijn nog meer keuzes binnen het bedrijf van Kersten gericht op arbeidsefficiëntie, met name op het gebied van looplijnen. 'We hebben het erf bijvoorbeeld bij de bouw van de nieuwe stal open gehouden, waardoor we de voerkeuken nu op een centrale plaats dicht bij de sleufsilo's hebben kunnen zetten. Daarnaast staan alle melkrobots overzichtelijk in één ruimte en kan ik via een schuifraampje vanuit de robotruimte bij de computer in het kantoor.'

Ook hanteert Kersten een redelijk vaste weekindeling, waarbij op maandag de dierenarts of de drachtscanner komt. Afhankelijk van de activiteiten die Kersten buiten de deur heeft, is dinsdag door-

gaans de dag van het instrooien van de boxen en op donderdag worden vaak de koeien drooggezet.

Tussen 8 en 5

Voor het opmerken van tochtige koeien dragen de koeien activiteitsmeters. 'Naar mijn mening wordt vruchtbaarheid ontzettend belangrijk. In het huidige quotumtijdperk telt nog saldo per liter, maar straks draait het om saldo per koe(plaats). Daarvoor is een goede voerefficiëntie ontzettend belangrijk en dat is alleen te behalen door een goede vruchtbaarheid', stelt Kersten. 'Ik denk dat vruchtbaarheid in de toekomst een van de sleutelengetallen wordt. Sinds de aanschaf van de activiteitsmeters is de tussenkalf tijd tien dagen gedaald. Hierdoor zijn er ook weer minder koeien die uitlopen en te vet afkalven. In combinatie met een aparte opstartgroep vermindert dit het aantal probleemgevallen en bespaart het dus arbeid.'

Richting de toekomst zijn Fons en Yvonne Kersten voornemens het bedrijf tot 200 koeien te laten groeien. 'Binnen dit gebied en onze missie is dat wel het maximum.' Kersten verwijst daarbij naar het aan het bedrijf grenzende tuinbouwontwikkelgebied en de handelspoort Venlo. 'Ik geloof ook sterk in een groot gezinsbedrijf met automatisering, wat vreemde arbeid en maximaal 250 koeien. Ik denk namelijk dat het in de toekomst het gemakkelijkste is om personeel te vinden en te houden als het werk grotendeels tussen 8 en 5 uur kan worden gedaan. Automatisering helpt daarbij omdat je flexibeler wordt in het uitvoeren van werkzaamheden over de dag.' |

Het gebied als kans, niet als bedreiging

Hoeve Rosa, het bedrijf van Kersten, bevindt zich klem tussen een tuinbouwontwikkelgebied en de handelspoort Venlo. 'Je kunt op twee manieren naar dit gebied kijken. Als kans of als bedreiging. Wij hebben altijd gezocht naar kansen. Die kwamen bijvoorbeeld toen de Floriade in Venlo neerstreek. 'Iedereen had hier de mond vol over de spin-off en daar wilden wij ook van profiteren. Samen met andere ondernemers hebben we een food- en agri-hightechtour opgezet.' Daarop inspeland bouwde familie Kersten de oude aanbindstal om tot een inspirerende vergaderruimte.

'De tour heeft geen klant opgeleverd, maar de vergaderlocatie zit nu drie dagen per week vol', vertelt Yvonne Ker-

sten, die in verband hiermee is gestopt met buitenshuis werken. 'Tijdens de Floriade hoorde ik iemand zeggen dat elke ondernemer minstens één keer per jaar iets zou moeten doen waarvan hij het nut nog niet helemaal inziet. Zo is het met de vergaderruimte bij ons ook gegaan, uit het oorspronkelijke idee is een ander succes geboren', vertelt Fons Kersten. 'Hierdoor hebben we nu een netwerk opgebouwd met andere ondernemers en kunnen we deel uitmaken van de ontwikkeling van dit gebied. Het is nu geen bedreiging meer, maar een kans.'

Fons Kersten zet zich binnen het gebied daarnaast ook in voor het agrarische onderwijs. 'Je hoort regelmatig van collega's dat men niet tevreden is over het

praktijkkennisniveau van agrarische studenten. En het valt ook niet mee voor scholen om aan te blijven sluiten bij de snelle ontwikkeling van de veehouderij. Maar wanneer je ontevreden bent, moet je ook actie ondernemen', stelt Kersten, die zelf een aantal jaren agrarisch docent is geweest. Samen met vier veehouders en het Citaverde College heeft hij daarom een klankbordgroep opgericht en binnen de mas in Horst is inmiddels onderwijs door professionals geïntroduceerd. Hierbij verzorgen bijvoorbeeld een dierenarts, een onafhankelijk voeradviseur en een klauwverzorger lessen op een praktijkbedrijf. 'Ook dat hoort bij maatschappelijk verantwoord ondernemen en dus bij onze missie.'